RENUNȚAREA LA PROBE ŞI MODIFICAREA ÎNVINUIRII DE CĂTRE PROCUROR

Maria IONAȘ, studentă
CZU: 343.14/16 ***mariutsaionas@gmail.com***

The legal classification of the deed plays a crucial role in the criminal proceedings, or in accordance with the legal basis of the charges brought against him, a person can organize an effective defence, which represents an essential condition of a fairness trial guaranteed by article 6 of the European Convention. Thus, any changes in the legal classification, even in the mitigating process that is done by the court, when it does not constitute the object of judicial investigation, is likely to violate the defendants rights.

Funcția justiției în Republica Moldova aparține în exclusivitate instanțelor de judecată. Art. 325 Cod de procedură penală al RM prevede că judecarea cauzei în primă instanţă se efectuează numai în privinţa persoanei puse sub învinuire şi numai în limitele învinuirii formulate în rechizitoriu.

Cadrul de reglementare procesual-penală stabilește că modificarea învinuirii în cadrul judecării cauzei poate avea loc doar dacă prin aceasta nu se agravează situaţia inculpatului şi nu se lezează dreptul lui la apărare. Agravarea situaţiei reprezintă orice modificare a învinuirii care fie că mărește volumul de învinuire ce se referă la faptă, fără reîncadrare a acţiunilor în baza unei legi mai aspre, fie reîncadrează acțiunile în baza unei legi mai aspre, fie completează învinuirea cu nişte semne calificative care nu au fost puse persoanei sub învinuire sau oricare altă împrejurare ce duce la agravarea situaţiei inculpatului [1, p.490]. Orice caz de modificare a învinuirii în sensul agravării situaţiei inculpatului poate avea loc doar în cazurile prevăzute de art. 326 CPP și doar în procedura stabilită.

Factorii care determină modificarea învinuirii în instanța de judecată pot fi clasificați în:

1. obiectivi, care nu au nicio tangență cu organul ce a formulat învinuirea iniţială:

- acţiunile sau actele materiale care nu au fost cunoscute de către procuror în momentul în care acesta a formulat învinuirea;

- acțiunile săvârşite de către inculpat după punerea sub învinuire şi trimiterea acestuia în judecată şi care au legătură cu cauza pentru care acesta este judecat;

- formularea unor corectări învinuirii, ca urmare a modificării legislaţiei;

2. subiectivi, care sunt generați de:

- cercetarea superficială a faptelor săvârşite de inculpat;

- calificarea eronată a anumitor probe ce sunt administrate sau a faptelor cercetate [2, p. 47].

Chiar dacă în cazul modificării învinuirii în sensul atenuării, inculpatului i s-a creat o situație mai ușoară în cursul judecății, în raport cu cea din rechizitoriu, noua încadrare trebuie adusă la cunoștința acestuia, pentru ca acuzatul să aibă posibilitatea să dispună de facilitățile necesare apărării în condițiile nou-apărute.

În acest context, considerăm important a fi menționate constatările Curții Europene în cauza *Adrian Constantin c. României* [3]. În rechizitoriul prezentat de către procuror, reclamantul era acuzat de comiterea infracțiunii de abuz în serviciu. În cadrul primei instanțe, reclamantul a fost achitat; decizie ce a fost confirmată și de către Curtea de Apel. Fiind atacată decizia cu recurs, Înalta Curte de Casație şi Justiție a modificat încadrarea juridică a faptelor de care reclamantul era acuzat și l-a condamnat pentru săvârșirea infracțiunii de neglijență în serviciu (conform CP, este o infracțiune mai ușoară decât cea prevăzută în rechizitoriu).

Curtea Europeană a analizat cauza din perspectiva necesității stringente de a acorda o atenție deosebită notificării acuzației aduse persoanei în cauză. Înștiințarea oficială, în scris, cu privire la temeiul factual al acuzațiilor ce i se aduc persoanei, precum și informarea clară referitoare la încadrarea juridică pe care instanța de judecată o poate reține împotriva sa, reprezintă condiții de bază ale echității și legalității procedurii.

Deci, Curtea nu a negat dreptul Înaltei Curți de a modifica încadrarea juridică a acuzației. Totuși, acest drept este însoțit și de garanții procedurale. Modificarea încadrării juridice, având loc în timpul deliberării, nu a fost dezbătută de către părți. În consecință, Curtea a

considerat că dreptul reclamantului de a fi informat detaliat cu privire la acuzața adusă împotriva sa, precum și dreptul de a dispune de timp pentru a-și pregăti apărarea au fost încălcate.

Observăm că respectarea garanțiilor procedurale de care se bucură inculpatul în cadrul judecării cauzei prezintă un interes deosebit pentru desfășurarea procesului penal.

Învinuirea adusă inculpatului poate fi modificată în sensul agravării ei, prin ordonanță, de către procurorul care participă în primă instanță și în instanța de apel, dacă probele cercetate în şedinţa de judecată dovedesc incontestabil că inculpatul a săvârşit o infracţiune mai gravă decât cea incriminată anterior.

Este frecventă întrebarea dacă modificarea învinuirii în sensul agravării situației inculpatului lezează dreptul la un proces echitabil și, implicit, dreptul la apărare.

Considerăm că restrângerea ar fi necesară în interesul asigurării ordinii publice, în scopul prevenirii săvârşirii de noi infracţiuni, de a proteja drepturile, libertățile şi demnitatea altor persoane. De altfel, este important să fie pe deplin respectat dreptul persoanei la apărare și restrângerea să fie proporţională cu situaţia care a determinat-o.

Diferența dintre modificarea acuzării în şedinţa de judecată în sensul agravării ei reglementată de alin. (1) și alin. (2) art. 326 CPP RM constă în faptul că în cazul primului alineat, probele cercetate în şedinţă demonstrează clar că faptele inculpatului deja incriminate constituie o infracțiune mai gravă. Respectiv, inculpatului i se prezintă o nouă învinuire, dar acesta nu este audiat din nou, fiindcă modificarea învinuirii reiese din probele deja analizate în cadrul şedinţei de judecată. O situație diferită avem în cazul alin. (2), atunci când inculpatul a săvârşit o altă faptă social-periculoasă prevăzută de Codul penal, care nu a fost cercetată în cadrul urmăririi penale şi care are însemnătate pentru încadrarea juridică a învinuirii aduse lui sau cazul în care s-a constatat că infracţiunea ce i se incriminează a fost săvârşită în coparticipare cu o altă persoană, care neîntemeiat sau ilegal a fost scoasă de sub urmărire penală. În acest ultim caz, urmează a fi întocmit și un nou act de sesizare a instanței de judecată.

Spre deosebire de alin. (2), alin. (1) nu prevede un termen fix pentru pregătirea apărării. Stabilirea termenului necesar rămâne la discreţia instanţei de judecată, aceasta luând în considerare noile capete de învinuire aduse în urma modificării învinuirii de către procuror şi complexitatea cauzei. În același context, CtEDO, în hotărârea *Albert şi Le Compte vs Belgia* [4] a stipulat că termenul necesar pregătirii apărării depinde de toate circumstanțele cauzei, inclusiv de complexitatea acesteia şi stadiul curent al procedurii.

Principiul contradictorialității reglementează și ideea că părțile, în cadrul procesului penal, sunt libere și pot să își aleagă poziția, modul și mijloacele de susținere a acesteia, doar în cazul în care nu contravin legislației. Părțile în proces au posibilitatea și să renunțe la unele probe pe care le-au propus, însă doar până la etapa încheierii cercetării judecătorești. Motivele renunțării la probe în cadrul procesului penal pot fi dintre cele mai diverse; de la imposibilitatea persoanei de a mai prezenta proba în ședință de judecată, pierderea interesului față de probă, până la faptul că proba prezentată anterior a căpătat o altă valoare și nu o mai avantajează în susținerea argumentelor pe care le expune.

În contextul renunțării la probe, este necesar a analiza și dreptul acuzatorului de stat de a renunța la declarațiile părții vătămate în cadrul procesului penal. Posibilitatea procurorului de a renunța la declarațiile părții vătămate trebuie analizată prin prisma calității procesuale a furnizorului de informații. Partea vătămată are interes în finalul rezolvării cauzei penale. În activitatea practică, se întâlnesc o serie de probleme, precum ar fi situația în care procurorul se află în imposibilitate de a identifica locul aflării părții vătămate și, respectiv, nu poate asigura administrarea probei. Aflându-ne în judecată, nu poate fi încheiată cercetarea judecătorească, iar într-un final, este afectat termenul rezonabil, care reprezintă un drept al inculpatului.

Concluzionând, putem afirma că acuzarea reprezintă o chestiune de interes public, al cărui promotor este procurorul. Susținem că procurorul poate renunța la declarațiile părții vătămate doar dacă se vor valorifica toate posibilitățile de asigurare a prezenței părții vătămate în judecată și, într-un final, nu este afectată concluzia despre faptă și vinovăție.

Referințe:

1. DOLEA, I. ș.a. *Codul de procedură penală. Comentariu.* Chișinău, 2005.
2. MAGHERESCU, D. Criterii de clasificare a modificării învinuirii – viziune specială asupra modificării învinuirii în sens juridic. În: *Revista Națională de Drept*, 2004, nr.3.
3. Cauza *Adrian Constantin c. României.* Hotărârea din 12 aprilie 2011, nr. 21175/03. https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22adrian-%20constantin%22],%22itemid%22: %22001- 116558%22]}.
4. *Cauza Albert şi Le Compte vs. Belgia.* Hotărârea din 10 februarie 1983, nr. 7496/76 https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22Albert-%20%C5%9Fi%20Le%20Compte%22],%22itemid%22:[%22001-61980%22]}.

Recomandat
Elena BELEI, dr., conf. univ.